

OBJEVÍ SE CESTA

Jak proměnit život a zlepšit svět

Nicholas D. Kristof, Sheryl WuDunnová

TRITON
Praha / Kroměříž

OBJEVÍ SE CESTA

Jak proměnit život a zlepšit svět

Nicholas D. Kristof, Sheryl WuDunnová

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Kristof, Nicholas D.

[Path appears. Česky]

Objeví se cesta : jak proměnit život a zlepšit svět / Nicholas D. Kristof, Sheryl WuDunnová ; z anglického originálu A path appears: Transforming lives, creating opportunity ...přeložil Milan Žáček. -- Vydání první. -- Praha :

Stanislav Juhaňák - Triton, 2016

ISBN 978-80-7553-068-4

316.423 * 364.6 * 17.02 * 364-787 * 316.625 * 061.23 * 17.026.2 * 364-646:347.472

- globální problémy
- sociální problémy
- smysl života
- pomáhající chování
- společenská angažovanost
- solidarita
- dárcovství
- nezávislé občanské iniciativy
- příběhy
- literatura faktu

316.4 - Sociální procesy [18]

OBJEVÍ SE CESTA

Jak proměnit život a zlepšit svět

Nicholas D. Kristof, Sheryl WuDunnová

Stanislav Juhaňák - TRITON

Nicholas D. Kristof a Sheryl WuDunnová
OBJEVÍ SE CESTA
Jak proměnit život a zlepšit svět

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována a ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

This translation published by arrangement with Alfred A. Knopf, an imprint of The Knopf Doubleday Group, a division of Random House, LLC.

A path appears: Transforming Lives, Creating Opportunity
Copyright © 2014 by Nicholas D. Kristof and Sheryl WuDunn
© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2016
Translation © Milan Žáček, 2016
Cover © Renata Brtnická, 2016

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON,
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10,
www.tridistri.cz.

ISBN 978-80-7553-068-4

VĚNOVÁNÍ:

Naším nejbližším, kteří se o nás s láskou starali a vychovávali nás a kteří nás někdy doháněli k nepřičetnosti, když jsme se my snažili vychovat je.

*Tím myslíme vás: Davide a Alice, a také Sondro, Sireno a Darrelle
a Ladis a Jane*

a Gregory, Geoffrey a Caroline.

A také vám všem na celém světě, kdo jste nás naučili, že být svědkem potíží tohoto světa není skličující, nýbrž inspirující – protože krize v lidech odkrývá vrozenou ochotu a protože vedle toho nejhoršího z lidstva uvidíte to nejlepší.

希望本无所谓有, 无所谓无. 这正如地上的路, 其实地上本没有路,
走的人多了, 也便成了路

*Naděje je jako polní cesta. Napřed nikde nic není – ale když se
tamtudy lidé opakovaně ubírají, objeví se cesta.*

LU XUN, ČÍNSKÝ ESEJISTA, 1921

Obsah

Část první

<i>Dát příležitosti křídla</i>	13
Kapitola první <i>Úvod – Smysluplný život.</i>	15
Kapitola druhá <i>Kapka ve vědru</i>	33
<i>Žak změnit život, korálek po korálku</i>	45
Kapitola třetí <i>Od historek k dokladům</i>	48
<i>Koblihy od CARE</i>	58
Kapitola čtvrtá <i>Země příležitostí – pokud se jich chopíte včas</i>	62
<i>Zachraňte děti, ve Spojených státech</i>	85
Kapitola pátá <i>Propast třiceti milionů slov</i>	90
<i>Letní odrazový můstek pro děti</i>	103
Kapitola šestá <i>Kdo získá sladkou odměnu?</i>	108
<i>Paní Gradyová a chlapec, který ji rozplakal</i>	121
Kapitola sedmá <i>Vedení problematických teenagerů</i>	125
<i>Milník pro Jessiku</i>	135
Kapitola osmá <i>Síla naděje</i>	139
<i>Keňan jménem Kennedy</i>	152
Kapitola devátá <i>Doktor, který léčí násilí</i>	164
<i>Renesanční dárce</i>	174
Kapitola desátá <i>Útok na obchodování se sexem</i>	178
<i>Shanin návrat</i>	186

Část druhá

Reforma umění pomáhat	189
Kapitola jedenáctá <i>Charita – Hledá se revoluce</i>	191
<i>Největší dar, co za něco stál</i>	208
Kapitola dvanáctá <i>Madison Avenue pomáhá potřebným</i>	211
<i>Ponaučení od mistra pastora</i>	226
Kapitola třináctá <i>Expanze společenského dobra</i>	231
<i>Nemožný, možný úkol</i>	241
Kapitola čtrnáctá <i>Když i velikán koná dobro</i>	244
<i>Dokonalý produkt</i>	259

Část třetí

Dávat, brát, žít	263
Kapitola patnáctá <i>Neurověda dávání – přírodní rauš</i>	265
<i>Nejnudnější pomoc na světě</i>	274
Kapitola šestnáctá <i>Když sociální síť hloubí studnu</i>	277
<i>Jedna dívka, in memoriam</i>	292
Kapitola sedmnáctá <i>Přežití laskavých</i>	294
<i>Filantropie chudých</i>	302
Kapitola osmnáctá <i>Uzdravovat pomáháním</i>	305
<i>Následné kariéry</i>	315
Kapitola devatenáctá <i>Když kvete stovka květů</i>	318
<i>Sto milionů knih</i>	328
Kapitola dvacátá <i>Dárcovský kód</i>	332
<i>Šest kroků, které můžete podniknout v průběhu</i> <i>následujících šesti minut</i>	
<i>Dárcovské možnosti</i>	350
<i>Seznam užitečných organizací</i>	352
<i>Poděkování</i>	364
<i>Poznámky</i>	368
<i>Seznam českých humanitárních charitativních organizací</i>	408
<i>Rejstřík</i>	412

Část první

Dát příležitosti křídla

Kapitola první

Úvod

Smysluplný život

Nestačí být pracovitý; to jsou i mravenci.
Otázka je, v čem ta pracovitost spočívá?

HENRY DAVID THOREAU

Rachel Beckwithová by to nepřiznala, ale její deváté narozeniny ji trochu zklamaly. Coby dívka z předměstí Seattlu předtím zažila šok, když si v kostele vyslechla přednášku o lidech z různých končin světa, kterým chybí čistá voda. Proto místo o narozeninové dárky požádala své příbuzné a kamarády, aby přispěli charitativní organizaci s názvem *charity:water*, která v chudých vesnicích po celém světě hloubí studny. Rachel si vytkla za cíl vybrat na své narozeniny 300 dolarů. Příspěvky, které se scházely, bedlivě sledovala na své narozeninové stránce na webu *charity:water*.

Všimla si, že příležitost vybrat prostřednictvím této stránky peníze pro potřebné žijící na druhém konci světa využívají opravdu nejrozličnější lidé. Například Liz a Kirk Wardovi se coby čerství novomanželé rozhodli přes tuto stránku vybírat příspěvky místo svatebních darů. Ezra Magaram zde vybral 5804 dolarů, dvakrát víc, než si stanovil za cíl, na oslavu obřadu *bar micva*, kdy se v židovské náboženské tradici stává z chlapce muž. Frank a Megan Dannaovi si u příležitosti narození své dcery Emmy otevřeli na webu *charity:water* stránku, na které se sešlo 735 dolarů. Timmy Ho se na rok vzdal alkoholu a vybral 1306 dolarů. Erica Hannaová v projekt, při němž

vydělávala peníze na studnu, proměnila svůj boj s nadváhou. Rachel s nadšením sledovala, jak všichni tito lidé s takovým úspěchem vybírají peníze, jenže její vlastní narozeninová kampaň dopadla poněkud neslavně. Vybrala pouze 220 dolarů, což bylo mnohem méně, než si vytyčila.

Rachel, s podporou své rodiny, už dříve vykazovala touhu vracet. Když jí bylo pět, učila se ve škole o organizaci s názvem Lokýnky lásky (Locks of Love), která s použitím darovaných vlasů vyrábí paruky pro děti, které o své vlasy přišly vinou rakoviny nebo jiných nemocí. Rachel rodiče poprosila, aby jí její dlouhé vlasy ostříhali a poslali je Lokýnkám lásky. „Stříhala se vlastně poprvé, takže měla vlasy hodně dlouhé, ale říkala, že chce pomoci dětem s rakovinou,“ vzpomíná její matka Samantha Paulová. Po ostříhání Rachel oznámila, že si nechá vlasy opět narůst a za pár let je znovu daruje Lokýnkám lásky. A přesně to i udělala. Uvědomila si, že dávání ji nesmírně uspokojuje, a díky tomu pak s velkou chutí založila svou narozeninovou sbírku na webu charity:water. Velice ji však ubíjelo, když se plna nadějí přihlašovala k internetu, aby se podívala, jak to vypadá na její narozeninové stránce, a viděla, že vybraná částka se nemění a ani se neblíží k stanovenému cíli.

Poté, necelých šest týdnů po Racheliných devátých narozeninách, došlo k tragédii. Dívka jela s rodinou po dálnici, když do sebe nbourala dvě nákladní auta. Z jednoho se na vozovku vysypaly kmeny a způsobily hromadnou havárii dalších třinácti aut. Auto Beckwithových skončilo přímo uprostřed, a ačkoliv ostatní cestující ve voze nedošli žádné velké újmy, Rachel utrpěla kritické zranění. Během několika následujících dní přátelé a členové církevního sboru utěšovali její příbuzné a modlili se za Rachelino uzdravení, a přitom se pokusili svou solidaritu projevit i hmatatelnějším způsobem. Vzpomněli si na Rachelinu narozeninovou kampaň za čistou vodu a začali přispívat na webovou stránku, kterou Rachel za tímto účelem vybrala. Příspěvky překonaly 300 dolarů, cíl, který si Rachel původně stanovila, a poté i hranici 1000 dolarů. Zatímco malá Rachel bojovala na nemocničním lůžku o život a všichni se cítili bezmocní, příspěvky dosáhly mety 5000 dolarů a poté i 10 000. Nejbližší příbuzní shromáždění u Racheliny postele jí brzy mohli pošeptat – aniž tušili, zda je v kómatu vůbec slyší –, že zaznamenala nový rekord a vybrala víc než 47 544 dolarů, které v den svých narozenin získal pro

SAMANTHA PAUL

Ke svým devátým narozeninám si Rachel Beckwithová stanovila cíl vybrat 300 dolarů, aby pomohla prostřednictvím projektu charity:water vyhloubit studnu.

charity:water Justin Bieber. „Myslím, že do něj byla tajně zamilovaná, ale nikdy by to nepřiznala,“ svěčila se Samantha Paulová. „Myslím, že by byla v sedmém nebi.“

Ukázalo se, že Rachelin stav se už nikdy nezlepší, a rodina učinila bolestné rozhodnutí a nechala dívku odpojit od přístrojů. Rachel zemřela obklopena milující rodinou a obestřena stále sílící legendou o své poslední dobročinné sbírce. Lidé z celého světa, dojata Rachelinou velkodušností, na stránce přispívali často po symbolických devíti dolarech.

Jedna pětiletá holčička přispěla 2,27 dolary, celým obsahem svého prasátka. Samantha Paulová o snu své dcery dál přesvědčivě hovořila, čímž vyvolala další vlny šířící se sociálními médii, takže vybrané příspěvky záhy překonaly hranici 100 000 dolarů a poté i 500 000. Nakonec se při Rachelině kampani vybralo 1 265 823 dolarů – což zajistilo čistou vodu pro 37 000 lidí. Sociální sítě dokázaly proměnit tragédii i v něco nesmírně pozitivního, v oslavu Rachelina života a hodnot, které na druhém konci světa mohou zachraňovat dětské životy a zlepšovat zdravotní stav dětí. Rok po Rachelině smrti se Samantha vydala do Afriky a s úžasem sledovala, jaký dopad mělo snažení její dcerky na spoustu etiopských vesnic.

Pro matku samozřejmě neexistuje lék, který by zažehnal bolest ze ztráty devítileté dcery. Ale Samanthu Paulovou potěšilo, když viděla,

čeho její dcera dosáhla, a dojalo ji, že vesničané jsou radostí bez sebe z čisté vody a zároveň hluboce soucítí s její tragédií. Hlubební studní sice nemohlo zahnat žal, ale dokázalo ho proměnit v něco přinejmenším hořkosladkého, vyvolalo vlny zájmu k připomínce tragédie, která jinak působila nesnesitelně nesmyslně. „Občas to pro mě bylo až moc,“ vzpomíná Samantha. „Mluvila jsem se ženou, která měla vlastní děti, a ta měla tvář zalitou slzami. Byla opravdu dojatá a vděčná za to, co Rachel chtěla. Řekla mi, že svým dětem Rachel dává za příklad lásky a nezištnosti. Tihle lidé mají mnohem méně, než kolik měla Rachel, a vědomí, že se jim Rachel také dává za příklad nezištnosti a bezpodmínečné lásky – to bylo opravdu, opravdu dojemné.“ Když pak z vesnice odjížděla, když drkotala po rozježděných cestách, Samantha Paulová se choulila a plakala.

Lester Strong měl velmi odlišné dětství. Když chodil do třetí třídy, učitel jeho rodičům řekl, že jejich syn propadá a je v podstatě nevzdělatelný; škola použila slova „mentálně zaostalý“. Jeho rodiče by neměli „marnit čas“ snahami poskytnout malému Lesterovi formální vzdělání, protože se hodí leda tak na manuální práce a možná by se uživil právě jimi. Učitel Lestera ponížil tím, že mu přenesl lavici na chodbu a nechal ho tam o samotě, čímž ho stigmatizoval jako nevzdělatelného pitomce. Lester byl u Strongů, kteří žili na předměs-

PATRICIA GERIDEAU

Lester Strong

tí Pittsburghu, jedním z osmi dětí a jeho rodiče – otec vychodil jen osmiletou základní školu – byli příliš zničeni, než aby mu dokázali významně pomoci. Zdál se být dalším mladým Afroameričanem, který si může o kvalitním vzdělání nechat zdát.

Lester měl naštěstí tři životní rádce: holiče, kazatele a matku jednoho kamaráda, a ti všichni mu říkali, že se učit dokáže. V noci mu kontrolovali domácí úkoly, procházeli jeho hodnocení, jestli v nich nenajdou záblesk naděje, a ponoukali ho, aby se ve škole choval co nejlépe. Hlavně mu však sdělovali, že to dokáže. Tito dospělí rádci proměnili Lesterův život. Sice si zopakoval třetí třídu, ale potom se závrtně vypracoval, čtvrtou třídu skončil s vyznamenáním a na střední škole pak byl nejlepším žákem ve třídě. Byl zvolen za jednoho z Vynikajících žáků na celonárodní úrovni, dostal stipendium na Davidson College a pokračoval na Columbia Business School. Poté pracoval v televizi jako reportér a řídicí pracovník a na vrcholu kariéry se stal moderátorem nočního zpravodajského programu v Bostonu.

Když byl starší, toužil po větším naplnění. „Cítil jsem nutkání dělat něco smysluplnějšího, začít vracet,“ říká dnes. „Chtěl jsem, aby se děti přestaly odepisovat, jako se to málem stalo mě.“ A tak se Lester v šedesáti vrhl na novou dráhu a stal se vedoucím Experience Corps, organizace, která využívá dobrovolníků starších pětapadesáti let, kteří radí dětem tak, jak jemu kdysi radili jeho tři životní rádci.

„Vím, jakou sílu má starší dospělý člověk, jenž věnuje láskyplnou a strukturovanou pozornost dítěti, které ji nebylo zvyklé přijímat,“ vysvětluje dnes.

Mentorský sbor Experience Corps v současnosti čítá 1700 dobrovolníků, kteří radí 30 000 žákům od mateřských školek po třetí třídu na území celých Spojených států, zpravidla na školách navštěvovaných dětmi z nízkopříjmových rodin. Dobrovolník této organizace se po celý školní rok věnuje skupince dětí patnáct hodin týdně, pomáhá jim používat knihovnu, vybírat knihy, a především si uvědomovat, jaké vzrušení jim může přinést četba.

Dr. Gary Slutkin se vrátil do svého rodného Chicaga a cítil značný vnitřní neklid. Coby ostrřílený a už poněkud vyčerpaný specialista na léčbu infekčních chorob strávil většinu pracovního života v San